

The summary

History of the Nikolaevskiy Deserted monastery, modern existence of his territories and the problem of revival of sacred object of Kiev is considered in clause.

Key words: Kiev, monastery, destruction, revival, problem.

72.036

Л. Г. Василенко,*канд. арх., доцент кафедри містобудування**Київського Національного Університету будівництва і архітектури***ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ АРХІТЕКТУРИ АВАНГАРДА В СУЧАСНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ КИЄВА**

Анотація: акцентована увага на проблемі адаптації авангардних об'єктів, побудованих в Києві в кінці 1920-х – початку 1930-х років.

Ключові слова: адаптація, об'єкт, риси авангарду, осучаснення.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю знаходження ефективних шляхів, що впливають на адаптацію об'єктів авангарду в сучасному архітектурному середовищі Києва.

Виклад основного тексту. З розвитком Києва - міста, що має давню історію і значну історичну спадщину, виникає нагальна проблема охорони та збереження цієї спадщини, яка набуває все більшої гостроти. Історично так склалося, що переважно в центральній частині міста деінде знаходяться об'єкти авангардної архітектури, побудовані в кінці 1920-х, початку - середини 1930-х років. Серед них: клуби профспілкової спрямованості, житлові будинки секційного типу, кінотеатр «Жовтень» (відбудований), кіностудія ім. О. Довженка, дитсадки, промислові та транспортні споруди. Цих об'єктів в Києві з кожним роком стає все менше і не всі існуючі об'єкти, навіть найбільш значні з них, не мають статусу «пам'ятки архітектури». Зазначаємо, що майже всі об'єкти функціонують, проте не всі знаходяться в належному стані, потребують адаптації шляхом модернізації для виконання тих функцій, якими вони були наділені в період, зазначений вище. Іноді функції в цих будівлях не збігаються з первісними, відрізняються від них в межах, які визначаються сучасними вимогами.

Адаптація об'єктів авангарду до сучасних вимог може відбуватися шляхом їх оновлення, реконструкції, а це суттєво зменшить витрати на будівництво для забезпечення необхідних сучасних функцій. Водночас така

адаптація відродить авангардні об'єкти, особливо існуючі «пам'ятки», що стали знаковими для Києва і наповнить їх змістовністю, перетворить на повноцінну органічну складову району або міста в цілому.

Процес якісного оновлення – модернізація виконала б завдання адаптації авангардних об'єктів, що відповідало б рівню вимог сучасного Києва, не знижуючи і позбавляючи їх ролі в естетичному сприйнятті забудови міста. Приведення, наприклад, житлових об'єктів, до сучасних вимог, які в досліджуваній період вирішували значні соціальні проблеми, могло б стати вагомим джерелом збереження коштів замість побудови нового житла і його утримання за рахунок приватизації або орендної плати за їх використання. [3]

Відомо, що нові соціальні умови 20-х років ХХ ст. поставили перед архітекторами Києва складні завдання, творчі розробки архітектурних задач були сформовані шляхом участі в архітектурних конкурсах, творчих диспутах. Нові ідеї були втілені в проектуванні та будівництві житла.

Актуальні питання архітектури житла досліджували в Україні: Л. М. Грачова, О. М. Ігнатов, Г. О. Лебедєв, В. П. Моїсеєнко, В. В. Чепелик, Т. М. Ладан та інші автори. [4, 5, 7]

Особлива увага приділялася будівництву житлових секційних будівель середньої поверховості (4, 5, 6, 7-ми поверхові), виконаних здебільшого за індивідуальними проектами. Будівлі зводилися в Україні (УРСР) силами житлово-будівельних кооперативів; профспілковими організаціями. Авторами багатьох цікавих житлових об'єктів авангардного спрямування в Києві були: П. Ф. Альошин («будинок Лікаря», 1928-1932 р.р.), В. Г. Заболотний (житловий комплекс «Октябр'я», 1931-1934 р.р.), В. Г. Кричевський (6-ти поверховий будинок «Раліт»), М. В. Холостенко (7-ми поверховий житловий будинок по проспекту Перемоги та по вул. Чекистів, кооператив «Сяйво», 1926-1927 р.р.) та інші. [4, 7]

Зазвичай, широко застосовувалися невеликі двох-квартирні секції (3-4 кімнати), а також знайдені різні прийоми компоновки секцій і варіаціями їх об'ємно-конструктивних схем. Оригінально вирішені двох - трьох-квартирні секції, які були поширені в той час у м. Києві (житлово-будівельний кооператив «Сяйво», 1926-1927 р.р. арх. М. В. Холостенко). В цій структурі органічно згармонізовані, конструктивно вирішені і сьогодні можуть бути модернізовані.

В наведених прикладах збереглися основні стильові риси архітектури новаторського напрямку, а саме: геометричні форми, об'ємні з загостреними або з округлено-виразними кутовими об'ємами, з виступаючими сходовими клітинами, стрічковими вікнами, плескатими дахами. [6]

В публікаціях вітчизняних та закордонних авторів відзначаються цікаві композиційні рішення житлових будинків зазначеного періоду, збереження

яких неможливе без їх модернізації та реконструкції. Ці дії могли б повернути їм своєрідність та актуальну доцільність перебування в середовищі Києва. [2, 6]

До цього часу проблема збереження авангардної архітектури неодноразово розглядалася в літературних, наукових публікаціях і переважно стосувалося громадських будівель. [2] Проблема збереження житла зазначеного періоду є не менш актуальною і широкомасштабною темою і вимагає нагального вирішення, на що неодноразово звертали увагу представники громадськості та мешканці, які проживають в цих будівлях. Незважаючи на їх скромну архітектуру, в них відтворено розуміння нового підходу до формування архітектури. Інколи такі об'єкти вважалися формалістичними, але уважне їх дослідження свідчить про те, що вони наділені раціональними функціями і мають цікаві композиційні рішення і відповідають сучасності.

З початку 1930-х років в м. Києві будуються клуби: робітників Міністерства Внутрішніх Справ (арх. В. О. Осьмак, 1930-1932 р.р.), профспілки робітників заводу «Більшовик» (арх. Л. Й. Мойсеєвич, 1931-1934 р.р.), профспілки робітників харчової промисловості (Палац культури «Славутич», арх. М. О. Шехонін, 1931-1932 р.р.). Ці об'єкти мали своєрідний характер, притаманний авангарду, їх планувальні рішення містили різні функціональні зони: клубні, просвітницькі та видовищні; об'ємно-планувальні рішення характеризуються чіткістю, лаконічністю побудови геометричних форм.

В попередні роки нами були досліджені клубні об'єкти, акцентована увага на їх модернізації та реконструкції. Розроблені методичні рекомендації, які ґрунтувалися на проведенні натурних обмірів, вивченні історичної значимості будівель, з'ясування їх авторів, визначення сучасного стану та придатності (технічні, функціональні та естетичні якості), можливості максимального збереження первісних архітектурно-планувальних та просторових рішень, застосування під час модернізації подібних матеріалів та конструкцій, характерних для тогочасного будівництва. [2]

Адаптація авангардних об'єктів передбачає гармонійне поєднання із сучасним середовищем. Недопустимі випадкові перебудови, надбудови без дозволу професіоналів у галузі архітектури. Важливо і інше – збереження в житлових, громадських, адміністративних будівлях оригінальних композиційних рішень, притаманних авангарду. У випадках, коли за планом модернізації потрібно зробити допоміжні планувальні роботи виникає необхідність консультацій із спеціалістами, істориками, добре обізнаними з прийомами авангарду. З боку фахівців потрібне досконале знання архітектурно-стильових ознак, вміння не обходити, а зберігати риси і особливості новаторських будівель Києва. Збереження об'єктів «героїчного періоду» має

свідомо увійти в діяльність архітекторів-реставраторів, широких кіл громадськості, активістів Товариства охорони пам'яток історії та культури. [2]

Варто згадати відому думку З. Гідіона, який вважав, що минуле, а конкретніше, архітектура минулого, складає невід'ємну частину нашого буття, а також наведену ним фразу відомого філософа Анрі Берксона про те, що «прошлое продолжается в будущем». [1, с. 16]

Використана література:

1. З. Гидион. Пространство, время, архитектура /Гидион З.// - М.: Стройиздат, 1984. – 270 с.
2. Л. Г. Василенко. Зодчество героїчного періоду / Василенко Л. Г.// Пам'ятники України №1 (63). – К.: Інформ. Метод. бюлетень Укр. Товариства охорони пам'яток історії та культури, 1985. – С. 42-43.
3. А. П. Мардер. Питання визначення майнової вартості пам'яток архітектури /Мардер А. П.// в зб. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Н.-т. зб., Вип. 9. - Київ: КНУБА, 2001. – С. 66 - 74.
4. В. П. Мойсеенко. Коллективное жилище 1923 - 1933 годов / Мойсеенко В. П. // автореф. Дисс. канд. арх. – Киев: 1965. – С. 11 - 15.
5. Л. Н. Грачова. Развитие поселкового строительства в УССР / Гроча Л. Н.// автореф. Дисс. канд. арх. – Киев: 1967. – 55 с.
6. Е. Б. Овсянникова. Архитектура авангарда. / Овсянникова Е. Б., Васильев Н. – М.: изд.: «Акопов дизайн», 2011. – 479 с.
7. Нариси історії архітектури УРСР. Кн. 2. – Київ: Держвидав, 1957. – С. 18.
8. К. Афанасьев. История советской архитектуры. Документы и материалы 1926-1932 г.г. / Афанасьев К. // - М.: «Наука», 1975. – С. 10-40.
9. А. Стригалева. В ж. «Декоративное искусство», Вып. № 7 / Стригарев А. // – М.: 1968. – С. 31-33

Аннотация

Акцентируется внимание на проблеме адаптации объектов, построенных в Киеве в конце 1920-х – начале 1930-х годов с четко обозначенными чертами авангарда.

Ключевые слова: адаптация, объект, черты, современность.

Annotation

This article is devoted to reveal problem of adaptation of objects, built in 1920-1930 in Kiew with avant-gard characteristics.

Keywords: adaptation, objects, characteristics, contemporary.